

دانشگاه فرهنگیان

فصلنامه علمی تخصصی

پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی

دوره پنجم، شماره سوم، پائیز ۱۴۰۲

چالش‌های آموزش جغرافیا؛ از نگاه دبیران (مطالعه موردی؛ متوسطه دوم رشته‌ی انسانی)

آرزو احمدآبادی^۱

ارسال: ۱۴۰۲/۰۹/۰۱

ابراهیم امیری^۲

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۳۰

چکیده

از آنجا که آموزش جغرافیا کمک می‌کند تا دانش‌آموزان به درک مهارت‌های متنوعی همچون حساب کردن، درک بین فرهنگی، یادگیری تحقیق محور، کار گروهی، مهارت‌های ذهنی و به طور کلی صلاحیت‌های عمومی مختلفی را کسب کنند؛ لذا دارای اهمیت است؛ اما آنچه در یک دهه اخیر مشاهده شده حاکی از کاهش علاقه دانش‌آموزان نسبت به درس جغرافیا در میان سایر دروس رشته انسانی است. بنابراین هدف اصلی این پژوهش شناسایی چالش‌های آموزش جغرافیا از نگاه دبیران جغرافیای رشته‌ی انسانی می‌باشد. برای این منظور به جهت شناسایی مولفه‌ها، از روش پژوهش کیفی (تحلیل تفسیری) و با ابزار مصاحبه نیمه-ساختاریافته با ۲۰ نفر از دبیران جغرافیای متوسطه‌ی دوم انسانی؛ استان خراسان شمالی استفاده شد. یافته‌های نشان داد حداقل پنج مقوله‌ی اصلی با عنوان ۱- چالش فناوری با پنج مقوله‌ی میانی شامل؛ عدم تجهیز مدارس به ابزارهای جغرافیا، نقشه‌های تعاملی، GIS، تصاویر ماهواره‌ای، آموزش آنلاین؛ ۲- چالش ارتباط بین نظریه و عمل با دو مقوله‌ی میانی؛ عدم ارتباط مثال‌های مفهومی با دنیای واقعی و شکاف بین آموزش جغرافیا، محدودیت زمان، عدم همراهی مدرسه در برگزاری بازدیدهای میدانی و عدم آگاهی از برنامه‌ی درسی جغرافیا؛ ۴- چالش محدودیت و کمبود منابع با سه مقوله‌ی میانی؛ آموزشی، مالی و نیروی انسانی مجرب و در نهایت ۵- چالش محتوایی با دو مقوله‌ی میانی؛ پیچیدگی مفاهیم و عدم آگاهی از تغییرات محتوایی از جمله چالش‌های اساسی در آموزش جغرافیا از نگاه مشارکت‌کنندگان است؛ در نتیجه-گیری نیز توضیحات مقولات به همراه راهکارها آمده است.

کلمات کلیدی: چالش، آموزش جغرافیا، دبیران، متوسطه دوم

۱- گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. نویسنده مسئول Ahmadabadi@cfu.ac.ir

۲- گروه آموزش جغرافیا، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

مقدمه

باردسلی^۱ (۲۰۱۷) بیان می‌کند آموزش در جغرافیا؛ تعامل با موضوعات و مفاهیم مهم، یادگیری عملی در پاسخ به خطرات محیطی، یادگیری مبتنی بر تحقیق در مورد مسائل اجتماعی، تاب‌آوری دانش‌آموزان و کمک به تصمیم‌گیری آنها برای مسائل شخصی و دموکراتیک است. صادقی (۱۳۹۹) بیان می‌کند؛ آموزش جغرافیا، دانش مهارت‌ها و نگرش‌های جغرافیایی را انتخاب می‌کند تا فراگیران را قادر سازد که تعاملات بین انسان، محیط و جامعه را در فضای جهانی درک کنند و به سواد جغرافیایی درباره آن دست یابند. به عبارت دیگر آموزش جغرافیا، ترکیبی از دانش مهارت‌ها و نگرش‌های جغرافیایی است به نحوی که دانش‌آموزان بتوانند آنها را فرا گرفته و به کار ببندند. داکال^۲ (۲۰۱۹) جغرافیا نقش بسیار مهمی در آموزش مدارس دارد به طوری که در مدارس متوسطه نیال امکان انتخاب درس جغرافیا برای همه به صورت اختیاری وجود دارد.

علاوه بر این آموزش جغرافیا؛ گسترش برنامه‌های درسی، اهداف آموزش و یادگیری و نیز روش‌های مربوط به این فرآیندها را در جغرافیا و ارزشیابی آن را در بر می‌گیرد. فرآیند آموزش به تعامل آگاهانه بین نظریه و عمل و همچنین بین محتوای علمی و آموزش نیاز دارد. تفکر معرفت‌شناختی برای آگاهی از آموزش جغرافیا در مدارس که باید با اهداف کلی آموزش در مدرسه سازگار باشد، ضروری است. منشور بین‌المللی آموزش جغرافیا، اهداف آن را مواردی چون دانش مهارت‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌هایی که مطالعه و تمرین آنها باعث توسعه و پیشرفت شهروندان میشود؛ معرفی میکند. مهمترین این اهداف به شرح زیر میباشد؛ (۱) دانش و اطلاعات شهروندان که از طریق آموزش جغرافیا تقویت می‌شوند؛ عبارتند از: الف) موقعیت‌ها و مکان‌هایی برای ایجاد چارچوب رویدادهای جغرافیایی و درک روابط فضایی؛ ب) سیستم‌های بزرگ طبیعی سیاره‌ی ما برای درک چگونگی تعامل اکوسیستم‌ها؛ ج) سیستم‌های بزرگ اجتماعی و اقتصادی سیاره برای ایجاد حس تعلق مکانی؛ د) تنوع اقوام و جوامع برای درک ثروت فرهنگی بشریت؛ ه) ساختار و فرآیندها در مناطق مختلف؛ و) درک وابستگی جهانی به یکدیگر. این دانش در قالب حقایق در مورد مکان‌ها بیان می‌شود؛ بدین صورت که مفاهیم اساسی که به تحقیقات جغرافیایی (مانند موقعیت الگو و منطقه منجر میشود و تعمیم‌هایی که الگوی روابط بین پدیده‌ها را توضیح می‌دهند، عواقب رخدادها را ارزیابی می‌کنند و مشکلات اجتماعی و زیست محیطی را حل می‌کنند).

(۲) مهارت‌هایی که از طریق آموزش جغرافیا تقویت می‌شوند عبارتند از: الف) فرآیندهای تفکر که برای حل مشکلات جغرافیایی و تصمیم‌گیری‌های فضایی مورد نیاز هستند؛ ب) استفاده از

1- Bardsley

2- Dhakal

داده‌های اطلاعاتی به شکل‌های مختلف مانند کلامی، کمی و علائمی از قبیل متن‌های مختلف، تصاویر نمودارها، جداول و نقشه‌ها؛ (ج) مهارت‌های عملی و فیزیکی مرتبط با انجام مطالعات میدانی. جغرافیا محور اصلی آموزشی را فراهم می‌کند که از طریق آن مردم یاد می‌گیرند که اطلاعات فضایی را در نقشه‌ها و شکل‌های گرافیکی درک کنند و به یکدیگر انتقال دهند. (۳) نگرش‌ها و ارزش‌هایی که از طریق آموزش جغرافیا تقویت می‌شوند عبارتند از: الف) ایجاد علاقه و کنجکاوی در مورد ویژگی‌های طبیعی و انسانی در سطح زمین؛ ب) سپاسگزاری از خالق هستی به خاطر ایجاد چشم‌اندازهایی که مردم در آن زندگی می‌کنند؛ ج) همدلی برای شرایط مختلف زندگی که افراد در سراسر جهان دارند؛ د) آمادگی برای استفاده از دانش و مهارت‌های جغرافیایی متناسب و مسئولانه در زندگی حرفه‌ای و عمومی و همچنین ه) احترام به حقوق همگانی و برابری جهانیان.

این نگرش و ارزش‌ها بر نحوه استفاده از دانش جغرافیایی تاثیر می‌گذارد و بر اینکه چگونه باید مسائل مختلف محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی که متأثر از شرایط طبیعی و انسانی هستند را حل کنیم نیز اثر گذار هستند. آنها همچنین بر اینکه چگونه رفتار مردم و جوامع، آنها را قادر می‌سازد؛ تصمیم‌های صحیحی در مورد استفاده از محیط‌هایشان بگیرند، تاثیر گذار هستند (صادقی، ۱۳۹۹).

در آموزش جغرافیا اصولی زیادی نقش دارند که اهمیت آموزش جغرافیا را پیش از پیش نشان می‌دهند از جمله نقش یادگیرنده و معلم در فرایند یادگیری و نکاتی مانند یادگیری مادام‌العمر و تطابق با تغییرات اجتماعی و علمی و همچنین بر اهمیت آموزش و تربیت به عنوان یک نیاز ضروری برای بقا و تغییرات در ارتباط فرد با خودش از اصول مهم است. اصل بعدی در رابطه با برنامه درسی است که باید به نیازهای دانش‌آموزان و جامعه توجه کند و آنها را برای زندگی در جامعه آماده کند. برنامه درسی نباید تنها بر روی دانش متمرکز باشد یا فقط به نیازها و علایق دانش‌آموزان توجه کند، بلکه باید تعادل مناسبی داشته باشد. همچنین باید به نیازهای جامعه و زمان حال توجه کرده به عبارتی؛ این اصل اشاره می‌کند که دانش‌آموز و جامعه دو منبع مهم برای تدوین اهداف برنامه درسی هستند و وظیفه برنامه درسی آماده کردن افراد برای زندگی در جامعه است. هر برنامه درسی که فقط مبتنی بر دانش صرف باشد موجب می‌شود؛ در نظر یادگیرندگان بی‌فایده جلوه کند. از طرفی برنامه‌ای که اساساً مبتنی بر نیازها و علایق فراگیران باشد، موجب ایجاد شکافی عظیم در دانش مورد نیاز جهان امروز خواهد شد و پیشرفت علم را کند خواهد کرد. از طرفی برنامه‌ای که برای در نظر گرفتن نیازهای زمان حال جامعه طراحی شده است موجب تقویت وضعیت موجود فراگیران شده و فرصت‌های ایجاد دانش جدید و خلق اندیشه‌های نو را در آنها متوقف می‌کند. راز کارآمدی یک برنامه درسی در جغرافیا یا سایر موضوعات درسی را باید در بها دادن متناسب آن به نیازهای فرد، جامعه و دانش دانست.

تأکید دیگر این اصل، توجه به نیازهای فرد و جامعه در سطوح محلی، منطقه‌ای، ملی و جهانی است. با توجه به این اصل، رویکرد آموزش جغرافیا از محیط نزدیک شروع و به محیط‌های دورتر ادامه پیدا می‌کند. این اصل در آموزش جغرافیا بر بهره‌گیری از رویکرد محیط‌های توسعه‌یابنده تأکید دارد. مانند؛ آموزش درباره همسایگان، محله، روستا، شهر، استان، ناحیه، کشور، همسایگان کشور، قاره و سرانجام یک دید جهانی از زمین و مردم آن (معافی، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹). با وجود اصل-ها و آموزش‌ها باز هم هر شیوه‌ی خاصی در آموزش‌های جغرافیایی، در طی زمان و در ارتباط با تغییرات در صورت‌بندی‌ها و نیازمندی‌های اجتماعی خاص خودش و یا در واکنش به آن‌ها مطرح شده و در نتیجه چالش‌ها و چاره‌های جغرافی‌دانان در حوزه آموزش و یادگیری نیز ریشه در فرایندهای تعارض‌آمیز در پویایی‌ها و تحولات در یک جامعه داشته است (شورچه؛ ۱۴۰۲). از این رو باید توجه داشت در مدارس امروزی با نسل جدید همراه هستیم و خواسته‌هایی برای هر نسل وجود دارد و این می‌طلبد که یادگیری و آموزش‌ها مجدد سازماندهی شود تا دانش‌آموزان را برای تغییرات محیطی در بافت جغرافیایی آماده کند. سیستم‌های آموزشی باید ظرفیت‌هایی را برای دانش‌آموزان فراهم کند تا روایت‌های مربوط به خطرات آینده را درک کنند. نسل‌های آینده مایل به حمایت از سیاست‌ها و شیوه‌هایی هستند که پاسخ‌های موثر ارائه دهد (باردسلی، ۲۰۱۷). یکی از مصادیق برای درک و تأمل سیاست‌ها و رخدادهای محیطی؛ درس جغرافیا و دبیرانی که تدریس این درس را برعهده دارند، است ولیکن با توجه به روند قدیمی بودن برخی آموزش‌ها در ایران همچنان شاهد تئوری و سخنرانی درس دادن جغرافیا در برخی مدارس هستیم. پژوهش‌های مختلف دلایل متعدد برای آن برچیدند؛ صادقی و همکاران (۱۳۹۹) در بررسی مسائل و چالش‌های موجود در آموزش جغرافیا از دیدگاه دانشجومعلم، مدرسان و اعضای هیات علمی دانشگاه فرهنگیان به این نتیجه رسیدند که در چهار بُعد آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، فوق برنامه و ساختاری-اداری تغییراتی باید صورت گیرد و مهمترین چالش‌ها به ترتیب از نظر اعضای مشارکت‌کننده؛ چالش‌های ساختاری-اداری، آموزشی، پژوهشی و فرهنگی و فوق برنامه است. باردسلی (۲۰۱۷) نگرانی‌ها و چالش‌های پیش روی آموزش جغرافیا در مدارس متوسطه استرالیا را؛ عدم ارائه فرصت‌های آموزشی با کیفیت برای همه دانش‌آموزان ابراز می‌کند؛ همینطور برنامه درسی قدیمی که همچنان پابرجاست و می‌بایست یک برنامه درسی جغرافیا تنظیم شود تا تاثیر قوی‌تری بر موضوعات و تحولات آینده داشته باشد و نحوه آموزش خطرات، عوامل محیطی و اجتماعی را به شدت مورد تأکید قرار دهد و صرفاً بر نکات منفی تمرکز نکند. داکال (۲۰۱۹) مشکلات و تجربیاتی که معلمان متوسطه از جغرافیا دارند را عبارت از؛ مواد آموزشی؛ مشکلات تدریس، ضعف برنامه درسی، کتاب درسی و مدیریت کلاس می‌داند. فرجی و امیری (۱۴۰۱) با بررسی تجارب تدریس غیرحرفه‌ای معلمان جغرافیا به این نتیجه رسیدند که؛ آموزش‌های

غیرتخصصی در اکثر موارد به انتخاب و خواست معلم نبوده و معلم به دلایل مختلف و برخلاف میل باطنی مجبور به پذیرش تدریس غیرتخصصی آموزش جغرافیا شده است. نیازی^۱ (۲۰۱۸) بیان می‌کند؛ معلمان جغرافی به جز در برخی موارد، مهارت کافی برای تدریس ندارند و به طور پیوسته دانش‌آموزان از برگزاری کلاس‌های موثر می‌گویند؛ این عدم مهارت را می‌توان در زمره عوامل منفی قرار داد که باعث می‌شود دانش‌آموزان در مدارس متوسطه به درس جغرافیا توجه نکنند. وی اذعان می‌کند از آنجا که معلمان یکی از اساسی‌ترین اجزای نظام آموزشی را تشکیل می‌دهند، مسلماً مشکلاتی که با آن مواجه هستند تأثیر مستقیمی بر نظام آموزشی دارد. در نتیجه معلمانی که با مشکلاتی همچون دوری و یا عدم استفاده از تکنولوژی و دانش روز و تحولات اجتماعی سرو کار دارند؛ نمی‌توانند سهم مطلوبی در ساختار و سازوکار نظام آموزشی داشته باشند. می‌توان گفت دو دسته موانع بر سر راه معلمان جغرافیا برای ارائه آموزش بهتر جغرافیا وجود دارد؛ یکی مشکلات مربوط به سیستم در زمینه آموزش جغرافیا و دیگری مشکلات مربوط به حوزه آموزش و تدریس جغرافیا است. شاید یکی از دلایل این امر جمعیت بیش از حد کلاس‌های درس و معلم محوری است و همینطور عدم دریافت آموزش‌های ضمن خدمت مفید و موثر است. از طرفی عدم اولویت مدرسه برای اجرای برنامه‌های درسی جغرافی و عدم حمایت کافی از سوی مدیریت مدرسه در مورد منابع مالی و سایر موارد برای اجرای برنامه‌ها و مناسب نبودن محیط کلاس برای یادگیری دانش‌آموز محور و رویکرد برنامه‌ای سخت و پیچیده را از جمله موانع مربوط به معلمان جغرافیا عنوان کرد.

جامعه برای یادگیری، دانش اندوزی، انتقال ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی، ارتقای تحصیلی، تربیت صحیح، رسیدن فرد به کمالات انسانی، رعایت انضباط اجتماعی و ارزش گذاری فرهنگی اهمیت خاصی قائل است و به همین جهت نهادهای آموزشی ساختارمند و تشکیلات اداری بسیار منظمی ایجاد می‌کند یکی از نهادهای آموزشی تأثیر گذار بر آموزش جغرافیا مدارس هستند که مدارس از طریق گروه‌های آموزشی معلمان جغرافیا و انجمن‌های علمی دانش آموزی اقدام به تأثیرگذاری در مباحث آموزش جغرافیا می‌کند (شریفی نجف‌آبادی، ۱۴۰۱) با این حال چالش‌هایی برای آموزش موثر جغرافیا همچنان وجود دارد که در این تحقیق، پژوهشگران از دیدگاه دبیران به این چالش‌ها نگاه کردند و به دسته بندی آنها پرداختند. از این رو هدف اصلی تحقیق شناسایی چالش‌های تأثیرگذار در آموزش جغرافیا از نگاه دبیران متوسطه دوم رشته انسانی است و سوالات اصلی پژوهش؛

۱- دبیر محترم برای آموزش کتاب جغرافیا با چه مشکلاتی مواجه هستید؟

۲- از نظر شما علل و عوامل تعیین کننده‌ی منبع مشکلات ذکر شده کدامند؟

روش

روش پژوهش حاضر روش کیفی با ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته است. از آنجا که پژوهش حاضر منطق خاصی را دنبال می‌کند تا کیفیت، معنا، زمینه و یا پنداشت و تصور دبیران نسبت به چالش‌های آموزش جغرافیا را بررسی کند، بنابراین استفاده از روش کیفی برای کشف دیدگاه‌های مختلف روش مناسبی برای انجام مطالعه حاضر بوده و از این روش استفاده شده است.

افراد مورد مصاحبه دبیران متوسطه دوم رشته‌ی انسانی در استان خراسان شمالی می‌باشند. در مورد تعداد مصاحبه‌شوندگان روند مصاحبه ادامه یافت تا سرحد اشباع نظری رسید. اشباع نظری هنگامی صورت می‌پذیرد که در رابطه با مقوله‌های مورد نظر هیچ داده‌ی جدید و مرتبطی در حال ظهور نباشد یا تدوین هیچ مقوله دیگری برای توضیح پدیده مورد علاقه ضروری به نظر نرسد و چنین جلوه کند که رابطه بین مقوله‌ها به خوبی تثبیت شده باشد (گال، ۱۳۹۰، ۹۸۵). در این تحقیق از مصاحبه پانزدهم به بعد، نظرات افراد تکراری بود، لذا فرایند مصاحبه با نفر بیستم پایان یافت. طول مدت هر مصاحبه حدود ۳۵ دقیقه بود. به جهت روایی پژوهش، محقق پس از پایان توضیحات مصاحبه شونده در طول مصاحبه، برداشت خود از صحبت‌ها و گفته‌های او را بیان می‌کرد تا با تأیید مصاحبه شونده از صحت مطالب بیان شده اطمینان یابد. از آنجا که در پژوهش‌های کیفی پژوهشگر خود ابزار اصلی تحقیق است، بنابراین پژوهش هرگز نمی‌تواند عیناً تکرار شود و همان نتیجه را به دست دهد. اگر چه مطالعه انجام شده می‌تواند به وسیله دیگر پژوهشگران تکرار شود، اما تجدید و تکرار دقیق آن به علت یکتایی و چهارچوب زمانی، تقریباً ناممکن بوده و بسیار بعید است، همان نتایج اولیه را به دست دهد، حتی اگر در شرایط مشابه اجرا شود (هومن، ۱۳۸۹). روش نمونه‌گیری نیز استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند بود. ملاک انتخاب مشارکت‌کنندگان سابقه‌ی بالای ده سال در متوسطه دوم، داشتن رشته و مدرک مرتبط با جغرافیا، تخصص و حوزه کاری افراد بود. به همین جهت از دبیران هر سه پایه‌ی دهم، یازدهم و دوازدهم انسانی استفاده شد. در نتیجه افرادی انتخاب شدند که بیشترین و مناسب‌ترین اطلاعات را در مورد چالش آموزش جغرافیای متوسطه دوم انسانی داشتند که در جدول یک مشخصات مشارکت‌کنندگان نشان داده شده است.

جدول (۱) مشخصات مصاحبه شوندگان

مصاحبه شونده	جنسیت	سابقه	پایه تدریس	مدرک تحصیلی	مصاحبه شونده	جنسیت	سابقه	پایه تدریس	مدرک تحصیلی
۱	مرد	۱۵	دوازدهم	ارشد	۱۱	زن	۲۵	یازدهم	لیسانس
۲	مرد	۱۵	دوازدهم	ارشد	۱۲	زن	۲۱	دوازدهم	لیسانس

۳	مرد	۱۳	دوازدهم	ارشد	۱۳	مرد	۲۰	دوازده	لیسانس
۴	زن	۱۷	دوازدهم	ارشد	۱۴	زن	۱۹	دهم	دکتر
۵	مرد	۲۰	یازدهم	ارشد	۱۵	مرد	۲۶	دهم	ارشد
۶	مرد	۱۰	یازدهم	ارشد	۱۶	زن	۲۶	دهم	لیسانس
۷	زن	۱۶	یازدهم	لیسانس	۱۷	زن	۲۶	دهم	لیسانس
۸	زن	۱۱	یازدهم	دکتر	۱۸	زن	۱۲	دهم	ارشد
۹	زن	۱۰	یازدهم	دکتر	۱۹	مرد	۱۰	یازدهم	ارشد
۱۰	مرد	۱۰	یازدهم	دکتر	۲۰	زن	۱۴	یازدهم	ارشد

یافته‌ها

پژوهشگر با توجه به هدف پژوهش سوال‌های مصاحبه را طراحی نمود. برای تحلیل اطلاعات مصاحبه از روش تحلیل تفسیری از نوع (کدگذاری آزاد/باز) استفاده شده است. تحلیل تفسیری فرایندی است برای بررسی دقیق داده‌ها که هدف اصلی آن یافتن سازه‌ها، مقوله‌ها و الگوهایی است که برای توصیف و تبیین پدیده مورد پژوهش به کار می‌روند (گال، ۱۳۹۰، ۹۷۷). برای این منظور گام‌های زیر صورت گرفته است: (۱) دسته‌بندی داده‌ها (۲) تدوین مقوله‌ها: اطلاعات در طبقه یا حیطه‌هایی قرار داده شدند. اتصال برچسب یا واژه کلیدی، به قطعاتی از متن به منظور بازیابی‌های بعدی (۳) نشانه‌گذاری کردن بخش‌ها (اجزاء)؛ (۴) گروه‌بندی بخش‌های مولفه‌ها؛ (۵) استخراج نتایج و نتیجه‌گیری.

داده‌های پژوهش که حاصل تحلیل تفسیری مصاحبه‌های انجام شده است؛ با هدف شناسایی مشکلات آموزش جغرافیا و علل و عوامل منبع این مشکلات تحلیل شد. در مرحله کدگذاری، با تحلیل مصاحبه‌های انجام شده، تعداد کدهای بدست آمده ۹۵ کد بود؛ که به صورت گزاره‌های مفهومی اولیه مشخص شد. در مرحله بعد که می‌بایست مقوله‌ها از کدها استخراج شود، و مقولات را تشکیل دهد، تعداد ۱۶ مقوله دسته‌بندی بدست آمد. سپس مقولات براساس اشتراکات مفهومی نشانه‌گذاری شده و در نهایت ۵ مولفه اصلی استخراج گردید که نشان دهنده‌ی چالش‌های اصلی آموزش جغرافیا در مدارس متوسطه دوم رشته‌ی انسانی خراسان شمالی است. در ادامه نمودار یک نشان داده شده است.

نمودار ۱: جریان کدگذاری و تقلیل داده‌ها در تحقیق براساس روش تحلیل تفسیری

مرحله‌ی کدگذاری باز: ۹۵ کد باز (گزاره‌ی مفهومی اولیه)

مرحله‌ی گزاره‌ی مقوله‌ای

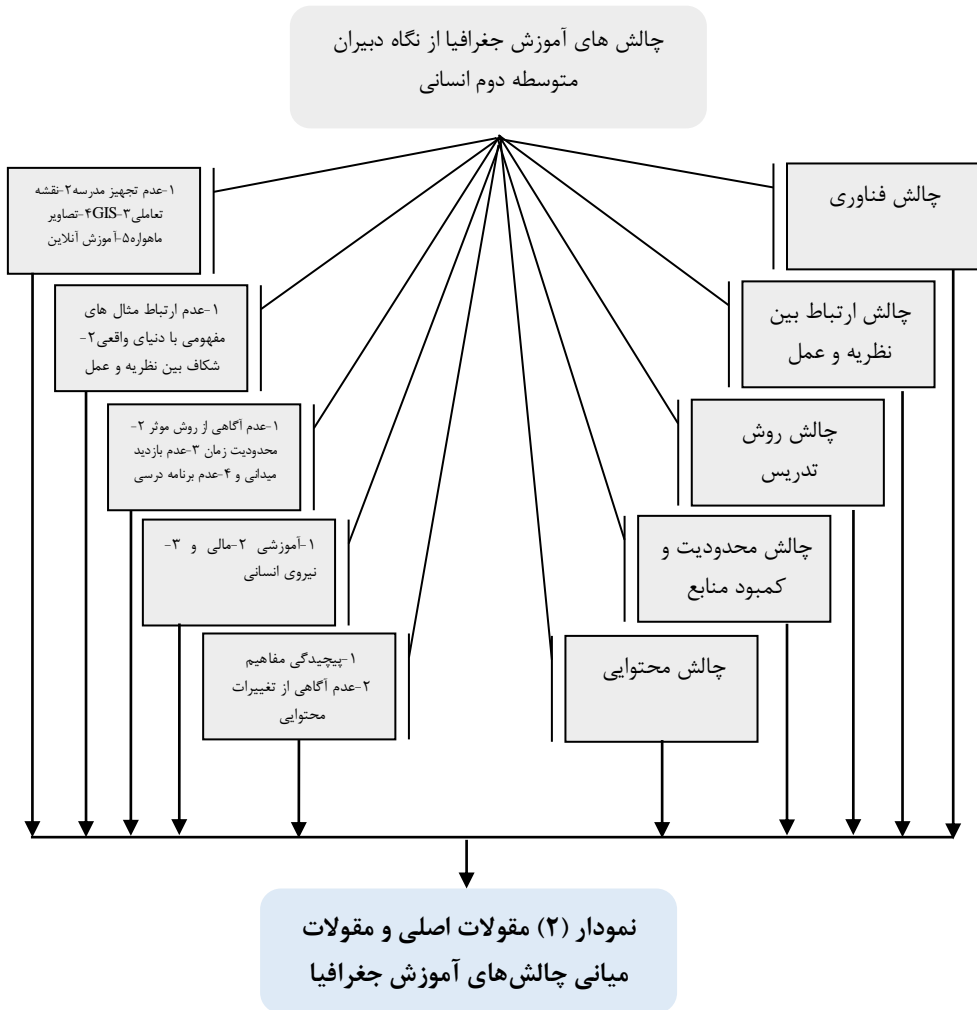
الف) مشکلات آموزش جغرافیا متوسطه دوم انسانی؛ تدریس و پیچیدگی، عدم شناخت جغرافیا بعنوان یک درس کاربردی برای بهبود زندگی در برنامه ریزی آموزشی، کمبود ساعت آموزشی، مباحث ریز و وقت کم، نبود امکانات سخت افزاری، نبود امکانات آموزشی در مدرسه، مباحث سخت و پیچیده اب و هوایی کتاب ک بیشتر از فهم دانش آموزان هست، منابع ناکافی هست، نبود امکانات در مدارس، برخی محتوا و مطالب کتاب قدیمی و بی کاربرد است، کمبود امکانات از قبیل نقشه ها و سخت افزار، کمبود امکانات و بازدیدهای علمی و تدریس کاملا تئوری

ب) علل و عوامل تعیین کننده منبع مشکلات؛ عدم پذیرش کاربردی بودن جغرافیا در شناخت محیط و عدم آگاهی درست جامعه از کاربرد آن، شاید نداشتن آینده ای مناسب، راهنمایی اشتباه برخی مشاوران تحصیلی به دانش آموزان، بی انگیزه بودن دانش آموزان در مدارس عادی، عدم استقلال نظام آموزشی کشور در پیشبرد برنامه های آموزشی و سیاست زدگی آن، اهمیت ندادن مدرسه و مدیر و دانش آموزان ب درس جغرافیا، عدم دوره های آموزش حضوری در شهرستان، اهمیت ندادن به جغرافیا، توجه کم به درس جغرافیا در سیستم آموزشی، تجهیز نبودن مدرسه به فناوری و ابزارهای درس جغرافیا، عدم آگاهی کافی

مرحله نهایی: مهمترین چالش‌های آموزش جغرافیا متوسطه دوم انسانی (مولفه‌های اصلی) فناوری، ارتباط بین نظریه و عمل، روش تدریس، محدودیت و کمبود منابع، محتوایی

بحث و نتیجه‌گیری

آموزش جغرافیا می‌تواند درک و توانمندی عمومی را در ارتباط با مسائل مختلف در جهان افزایش دهد. همچنین با اطلاع از نیازهای دیگران، همدردی را تقویت و مهارت‌های اندیشه‌ورزی را برای کودکان و نوجوانان با تشویق آنها برای سوال کردن حمایت کند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد هرگاه آموزش جغرافیا در کشوری تضعیف و یا حذف شده است، پس از مدتی تأخیر، در کاهش آگاهی‌های محیطی افراد اثر گذاشته و به شکل بی‌هویتی محیطی، لامکانی و امثال آن در افراد ظاهر شده و افراد در درک مکانی که در آن زندگی می‌کنند دچار اختلال شده‌اند. به همین سبب دانش‌آموزان با مطالعه جغرافیا نسبت به موقعیت زندگی خویش در مقیاس‌های مختلف محلی،

کشوری، منطقه‌ای و جهانی درک صحیحی پیدا می‌کنند. تنوع محیط طبیعی و انسانی ایران، تحولات محیطی، مخاطرات زمینی و انسانی ناشی از برخوردهای ناموزون با طبیعت همگی موضوعاتی هستند که لازم است دانش‌آموزان با آنها آشنا شده و با آموزش و روش تحقیق و بررسی آنها برای رویارویی با تحولات جغرافیایی محیط آینده آمادگی لازم را داشته باشند و در تصمیم‌گیری‌ها ملاحظاتی جغرافیایی را به طور مناسب در نظر بگیرند. هدف از آموزش جغرافیا دستیابی به مفاهیم، تئوری‌ها و مهارت‌های جغرافیایی و روش‌های تحقیق و بررسی موضوعات جغرافیا و مناطق عمده ایران و جهان است. دانش‌آموزان با خواندن کتاب‌های جغرافیا با مهارت و تفکر جغرافیایی و نگرش نسبت به موقعیت سرزمین اسلامی ایرانی و کره زمین و محیطی، تأثیر متقابل بین مکان‌ها، مهارت‌های تحقیق و حل مسئله، اقدام‌های محلی و جهانی برای توسعه پایدار، شناسایی و تحلیل پراکنندگی‌ها، مهارت‌های میدانی، کاربرد و درک و نمایش داده‌ها آشنا شده و سعی در بهبود آن دارند (علیجانی، ۱۴۰۲). در مدارس متوسطه دوم در رشته علوم انسانی جغرافیا یکی از درس‌هایی است که لازمی این رشته محسوب می‌شود تا دانش‌آموزان به مهارت‌های متنوعی از جمله تصویرخوانی با داده‌های ماهواره‌ای، سیستم‌های اطلاعاتی جغرافیا، شناخت نسبت به بحران‌های محیطی، نقشه‌خوانی و کاربرد مفاهیم و مباحث در عمل و طرح مسائلی درباره زمین و محیط و تغییرات آن به دست آورند اما بعضاً چالش‌هایی در مدارس برای آموزش جغرافیا وجود دارد که از اهداف مشخص شده دانش‌آموز را دور می‌کند که در این پژوهش چند مورد از نگاه دبیران متوسطه دوم رشته‌ی انسانی مطرح شد.

اولین چالش بحث فناوری بود؛ باید دانست شرایط موجود در کشورهای مختلف از نظر بسترها و شرایط آموزش و یادگیری و تربیت متفاوت است و نمی‌توان الگوهای متداول در کشورها را یکجا برای یکدیگر تجویز کرد. با وجود این، فعالان عرصه آموزش‌های جغرافیایی همواره کوشیدند از مناسب‌ترین و جدیدترین دستاوردها و ابزارها در این زمینه که کارآمدی و اثربخشی خود را به اثبات رسانده استفاده کنند (شورچه، ۱۴۰۲). بحث فناوری و تکنولوژی‌های روز در حیطه جغرافیا یکی از اصلی‌ترین موضوعات این رشته است که با بکارگیری آن می‌توان یادگیری و آموزش را برای دانش‌آموزان تسهیل نمود. یکی از مقولات مرتبط با این چالش نقشه‌های مفهومی و تعاملی در جغرافیا است. اندرو و همکاران (۲۰۰۸) بیان کردند چگونگی تهیه نقشه‌های مفهومی می‌تواند اطلاعات کیفی و کمی ارزشمندی در مورد عمق درک دانش‌آموزان فراهم کند. از طرفی وهری و همکاران^۱ (۲۰۱۲) استدلال کردند تاکتیک‌های نقشه‌برداری مفهومی؛ مهارت تفکر فضایی را افزایش می‌دهد و علاقه دانش‌آموزان را به موضوع جغرافیا برمی‌انگیزد. دبیر شماره ۷ بیان داشت "مدرسه تجهیزات لازم و کافی در مورد فناوری‌های مرتبط با درس جغرافیا را ندارد مثلاً

برای تشریح موقعیت جغرافیایی ایران از نرم افزار ARC GIS جهت ترسیم خطوط مربوط به موقعیت ریاضی می‌توان بهره برد. دبیر شماره ۱۳ بیان داشت "برای پژوهش در جغرافیا بهتر است از کدبندی و پردازش داده‌ها برای دانش‌آموزان و درک آن استفاده کرد و همینطور از سیستم‌های GIS بهره برد". پتروسکا و همکاران^۱ (۲۰۱۹) بیان داشتند؛ تکنولوژی؛ جغرافیا را دگرگون کرده است و تأثیر قابل توجهی بر آموزش این حوزه در مقاطع مختلف گذاشته است. سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS) یک فناوری قدرتمند برای معلمان جغرافیا در سطح متوسطه است. با این ابزار جدید، دانش‌آموزان می‌توانند به تحقیق جدی درباره مسائل مهم محلی و جهانی با استفاده از داده‌های معتبر بپردازند. با این حال شناخت توانایی GIS در کلاس درس نیازمند تلاش‌های جدیدی برای آماده‌سازی معلمان جغرافیای متوسط است. سانیل و همکاران (۲۰۱۶) بیان کردند ادغام فناوری همراه با تدریس، در طی سال تحصیلی معلمان را تشویق می‌کند تا مواد آموزشی فناورانه تولید کنند که می‌تواند در آموزش جغرافیا در مقاطع مختلف مورد استفاده قرار گیرد.

دبیر شماره ۱۷ بیان داشت؛ "استفاده از آزمون‌های آنلاین که با هوش مصنوعی در آموزش جغرافیا تلفیق شده می‌تواند انگیزه و رغبت در دانش‌آموزان را بیشتر کند اما کاربرد استفاده از آزمون‌های آنلاین بسیار کم مورد توجه قرار می‌گیرد". دبیر شماره ۲۰ عنوان کرد "یکی از دلایلی که مدرسه به خرید تجهیزات برای درس جغرافیا بها نمی‌دهد؛ اهمیت ندادن مدرسه و مدیر و دانش‌آموزان ب درس جغرافیا است که مطالبه‌گری در این زمینه را کاهش داده است"

چالش دوم ارتباط بین نظریه و عمل است؛ علیجانی (۱۴۰۱) بیان کرده است علم جغرافیا در زمینه تئوری و کاربردی از غنای کافی برخوردار است اما در ایران فقط به جنبه نظری آن توجه شده و جنبه کاربردی نسبتاً فراموش شده است. در این چالش دو مقوله عدم ارتباط مثال‌های مفهومی با دنیای واقعی و شکاف بین نظریه و عمل مطرح شده است. دبیر شماره ۱۰ بیان داشت "موقع تدریس به خصوص در مفاهیم قدرت و موقعیت جغرافیایی و موضوعات سیاسی و ژئوپلیتیک، بیشتر مباحث حالت نظری دارد و حوصله شاگردان سر می‌رود و البته عدم استقلال نظام آموزشی در پیشبرد برنامه‌های آموزشی و سیاست زدگی آن ممکن است دلیلی برای کاربردی نبودن دروس جغرافیا باشد". دبیر شماره ۱۵ بیان داشت "یکی از دلایل مهم در این زمینه عدم پذیرش کاربردی بودن جغرافیا در شناخت محیط و عدم آگاهی درست جامعه از کاربرد آن است". شکاف در مهارت‌ها و دانش عملی در جغرافیا یکی از مواردی است که باید مورد بررسی قرار گیرد.

چالش سوم روش تدریس است؛ باید دانست روش تدریس نامناسب ممکن است باعث کاهش توانایی تفکر و تحلیل دانش‌آموزان در مورد محتوا شود. اگر درس به صورت یکسره و بدون فعالیت‌های تفکری و تحلیلی تدریس شود، دانش‌آموزان نخواهند توانست مفاهیم را به طور عمیق درک کنند. از دیگر مشکلات می‌توان به کاهش درک مفاهیم جغرافیایی دانش‌آموزان اشاره کرد؛ اگر محتوا به صورت سطحی و بدون توضیحات کافی تدریس شود، دانش‌آموزان نخواهند توانست مفاهیم را به طور کامل درک کنند و در نتیجه، نمرات ضعیفی در امتحانات خواهند داشت. شاید بتوان گفت مهم‌ترین مشکل در استفاده نادرست از راهبرد تدریس مناسب برای محتوای جغرافی؛ کاهش مشارکت فعال دانش‌آموزان باشد. اگر درس به صورت یک‌طرفه و بدون فعالیت‌های گروهی و همکاری تدریس شود، دانش‌آموزان نخواهند توانست در کلاس مشارکت کنند و به طور فعال در فرایند یادگیری شرکت کنند و این باعث کاهش انگیزه و اعتماد به نفس دانش‌آموزان در قبال درس جغرافیا می‌شود. اگر درس به صورت خشک و بی‌ارتباط تدریس شود، دانش‌آموزان ممکن است احساس کنند که نمی‌توانند درس را درک کنند و این باعث کاهش اعتماد به نفس و انگیزه آن‌ها می‌شود (بیدولف و همکاران، ۲۰۱۵: ۳۷). تنوع روش تدریس و یادگیری در جغرافیا عنصر مهمی در ایجاد علاقه دانش‌آموزان به درس است؛ از طرفی یک روش تدریس خوب به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا پیش‌داوری‌های خود را زیر سوال ببرد و با قرار دادن آنها در موقعیتی که خود ارائه داده؛ عامل مسئولیت تغییر بداند و اینگونه انگیزش یادگیری بالا برود (داکال، ۲۰۱۹). یکی از مقولات میانی مرتبط با این چالش عدم آگاهی از برنامه درسی و عدم آگاهی دبیران از روش‌های موثر تدریس می‌باشد؛ باید توجه داشت معلمان باید بتوانند همسو با تحولات علمی و متناسب با نیازهای جامعه توانایی‌های دانشی و روشی خود را ارتقا دهند و موقعیت‌های یادگیری متنوعی را برای کسب عادات و مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر از سوی دانش‌آموزان تدارک ببینند. تحقق چنین امری تا حد زیادی به برنامه درسی و کیفیت آن وابسته است. این فرایند باید به معلمان کمک کند تا عادت فکور بودن را در خود تقویت کرده و به دنبال تحولات علمی و به کارگیری آن در عرصه عمل، نقش خود را به عنوان یادگیرنده در توسعه حرفه‌ای و شناخت استعداد‌های دانش‌آموزان و هدایت آن ایفا کنند (برنامه درسی آموزش جغرافیا، ۱۳۹۵) و از طرفی در برنامه درسی ملی (۱۳۹۱) نقش معلم در خلق فرصت‌های تربیتی و آموزشی، مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی و تربیتی در سطح کلاس درس را برعهده دارد در نتیجه آگاهی از برنامه درسی برای هر درس و رشته ضرورت آن محسوب می‌شود و باعث می‌شود معلم با آگاهی از آن در تدریس خود نیز موفق عمل کند چرا که ارتباط و همبستگی نزدیکی بین روش تدریس و برنامه درسی وجود دارد برنامه درسی تعیین‌کننده اصلی محتوا، اهداف و روش‌های آموزشی است و

معلم را در انتخاب روش تدریس مناسب هدایت می‌کند؛ دمیرچی و همکاران^۱ (۲۰۱۰) در پژوهش خود عنوان کردند برنامه درسی جغرافیا اگر مبتنی بر فعالیت باشد می‌تواند تأثیر بسزایی در یادگیری و آموزش آن داشته باشد در پژوهش آنها معلمان اذعان داشتند زمانی که برنامه درسی تغییر یافت نوع و قالب فعالیت‌های آن‌ها در درس‌ها نیز فرق کرد و احساس دلپذیری نسبت به دروس جغرافیا داشتند و بعد از اجرای فعالیت‌ها می‌توانستند عملکرد دانش‌آموزان را به اندازه کافی و درست ارزیابی کنند. در پژوهش حاضر بسیاری از دبیران بیان داشتند در دوره دانشجویی؛ روش تدریس مناسب با جغرافیا و مباحث آن چندان کار نشده و خود آنها در طول خدمت و با آزمایش و خطا توانستند روش تدریسی مناسب برای هر درس جغرافیای متوسطه را که موثر و کارآمد باشد بیابند. دبیر شماره ۸ بیان کرد "برنامه درسی ابزاری در دست معلم است تا بتواند به هدف آموزش، دانش‌آموزان را برساند اما با این وجود در کتاب درسی جغرافیا نقش کم‌رنگی در بین سایر دروس ایفا کرده است". به طور کلی برنامه درسی در مورد جغرافیا؛ دانش‌آموز محور و فعال نبوده و رواج شغل محوری را برای دانش‌آموزان در بر نمی‌گیرد. دبیر شماره ۱۱ بیان کرد؛ "کتاب جغرافیای متوسطه دارای ایراداتی است؛ مطالب درسی جغرافیا مانند جغرافیای ریاضی هیچ کاربرد عملی در زندگی روزمره ندارد و براساس سرفصل برنامه درسی نمی‌باشد و برخی آمارهای انسانی و اقتصادی به روز نشده و مثال‌ها و شکل‌ها مناسب نیستند". چوبینه (۱۳۹۹) بیان می‌کند؛ در ساختار برنامه‌ریزی درسی در حوزه جغرافیا همچنان ضعف وجود دارد و هیچ کمیته مشترکی از برنامه‌ریزان درسی جغرافیا در آموزش‌های عمومی و دانشگاهی تشکیل نشده است و هم‌پوشانی بیش از حد در اهداف و محتوا موجب دلزدگی مخاطب و اتلاف وقت و سرمایه خواهد شد.

محدودیت زمان یکی دیگر از مقولات چالش روش تدریس است که باعث می‌شود دبیران نتوانند در تمامی درس‌ها به شیوه‌های جدید و فعال و همراه با تجهیزات جغرافیایی تدریس کنند. محدودیت زمان در تدریس یک واقعیت غیرقابل انکار است که بر اساس آن، معلمان مجبورند مطالب آموزشی را در یک زمان محدود به دانش‌آموزان انتقال دهند. دبیر شماره ۴ بیان داشت "هر زمان به ساعت نگاه می‌کنم بیشتر متوجه میشدم چقدر زمان برای تدریس کم میارم و آن گونه که دلم می‌خواهد نمی‌توانم تدریس کنم، مباحث پایه دوازدهم به دلیل فشردگی مطالب و حجم زیاد درس‌ها و پیچیده بودن و همچنین مهارت جغرافیایی سطح بالاتری از تدریس را لازم دارد و برای دانش‌آموزان انسانی سنگین است" و اما مقوله میانی مرتبط با روش تدریس عدم همراهی مدرسه در بازدید میدانی است. دبیر شماره ۱۴ بیان داشت "در درس سکونتگاه‌های ایران بهترین روش استفاده از بازدیدهای میدانی است ولیکن امکان فراهم آمدن این روش در مدارس ایران بسیار سخت است". سلیمان‌نژاد و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که

روش‌های تدریس مؤثر براساس اولویت‌بندی در آموزش جغرافیا به ترتیب؛ گردش علمی، تدریس فناوری محور، روش اکتشافی و سپس سخنرانی است که در نهایت بازدید میدانی و گردشگری بهترین راهبرد برای یادگیری جغرافیای متوسطه اول و دوم بوده است. منوچهری (۱۳۹۶) در پژوهش خود به فعالیت‌های میدانی و تأثیر آن در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اشاره کرده و همین‌طور از طبیعت به‌عنوان آزمایشگاه اصلی علم جغرافیا و پیکره اصلی این علم جهت شناخت، یادگیری و آموزش بر روش‌های میدانی و مشاهده مستقیم تأکید کرده است. به طور کلی دبیران اذعان داشتند بیشتر کلاس‌های درس جغرافیا به صورت معلم محوری و یا بعضاً مشارکتی و تعاملی سپری می‌شود و با وجود علاقه‌ی زیادی که دبیران و دانش‌آموزان به بازدیدهای علمی و میدانی دارند اما شرایط برای این کار مهیا نمی‌شود.

چالش چهارم محدودیت و کمبود منابع است؛ در سه مقوله‌ی آموزشی، مالی و نیروی انسانی متخصص. دبیر شماره ۱۶ بیان داشت "درس نواحی آب و هوایی نیازمند امکانات آزمایشگاهی است و سایر دروس نیز تا حدودی بدون نقشه و امکانات کیفیت لازم را ندارد". دبیر شماره ۱ بیان داشت "بودجه‌ای به مدارس برای خرید و تجهیزات درس جغرافیا داده نمی‌شود و مدیر باید از بخش خیرین کمک بگیرد که در واقع این نقد چاله و چوله در مدرسه است که به خرید تجهیزات جغرافیایی نمی‌رسد" دبیر شماره ۱۸ مطرح کرد "نرم افزارهای آموزشی و نقشه‌های تعاملی و تصاویر مربوط به درس‌های جغرافیای طبیعی و به طور کلی منابع آموزشی در مدرسه کم است و گاهی دو کلاس همزمان این درس را دارند و نمی‌توان استفاده کرد". مواد آموزشی، منبعی مهم برای دبیران جغرافیا محسوب می‌شود چرا که معلم می‌تواند از آنها برای کمک به دانش‌آموزان برای یادگیری ادراک دیداری و شنیداری استفاده کند. دبیر شماره ۳ بیان کرد "عدم دوره‌های حضوری مفید و اثربخش در زمینه جغرافیا به دبیران است و یا این دوره‌ها بسیار کم در شهرستان برگزار می‌شود".

دبیر شماره ۶ بیان کرد "برخی معلمان با سابقه پایین تخصص کافی برای تدریس جغرافیا را ندارند و از نرم‌افزارهای تخصصی این رشته مطلع نیستند و نمی‌توانند به خوبی در درس‌هایی که نیاز به کار با کامپیوتر دارد به دانش‌آموزان تدریس کنند گاهی فارغ‌التحصیلان فرهنگیان ضعیف‌تر از سایر معلمان که از دانشگاه‌های دولتی آمده‌اند عمل می‌کنند من فکر می‌کنم دلیل این امر شاید عدم آموزش نرم‌افزارهای مورد نیاز به دانشجو معلمان نسبت به سایر دانشگاه‌ها که جغرافیا تدریس می‌کنند، است". به طور کلی ناکافی بودن زیرساخت‌ها و منابع برای اجرای درس جغرافیا چالش جدی در این زمینه است.

چالش پنجم محتوایی است و دارای مقولات میانی پیچیدگی مفاهیم و عدم آگاهی از تغییرات محتوایی؛ دبیر شماره ۱۶ بیان کرد "برخی دبیران محترم که سابقه بالایی دارند و یا از

ابتدایی توانستند به متوسطه منتقل شوند آشنایی کافی با تغییرات برنامه درسی و محتوایی کتب جغرافیای متوسطه که بعضاً هر سال اعمال می‌شود، ندارند" دبیر شماره ۱۹ بیان داشت "برخی دروس جغرافیای یازدهم به دلیل دارا بودن مباحث سیاسی و تئوریک بودن آن دارای سختی و دشواری برای دانش‌آموزان است و درک محتوا را برای شاگردان سخت کرده بهتر بود این مورد کاربردی و تحلیلی مطرح می‌شد".

پیشنهادات

تدوین برنامه درسی فعالیت‌محور در آموزش جغرافیا؛ توجه بیشتر به مسائل اجتماعی، یادگیری در مورد پاسخ عملی به خطرات محیطی، حمایت از تاب‌آوری در دانش‌آموزان یادگیری و تدریس مبتنی بر بازدیدهای میدانی و پژوهش محور در ارتباط با مسائل جاری و مفاهیم مهم

آگاهی در مورد نقش مهم آموزش جغرافیا در افزایش تفکر استراتژیک

استفاده از منابع متعدد برای تأثیرگذاری در یادگیری و تدریس جغرافیا

در هر مدرسه در صورت امکان یک کلاس جغرافیا و آزمایشگاه مربوط به آن با تجهیز امکانات کامل جغرافیایی وجود داشته باشد.

متخصصان و مسئولان آموزش و پرورش تجدید نظر در برنامه درسی جغرافیا را با رویکرد فعالیت محوری به معلمان ارائه دهند به گونه‌ای که برای به‌روزرسانی دانش معلمان جغرافیا این برنامه کارآمد باشد.

آموزش‌های حضوری و کارگاه‌ها و وبینارهایی برای دبیران با استفاده از ظرفیت اساتید مجرب و موسسات جغرافیایی تشکیل شود.

استفاده از دبیران متخصص برای تدریس درس جغرافیا در مدارس متوسطه تغییراتی در روش‌ها، استراتژی‌های یادگیری با استفاده از فناوری‌های جدید مانند هوش مصنوعی، دستگاه‌های سمعی و بصری و سیستم‌های جغرافیایی، نقشه‌ها و تصاویر ماهواره‌ای استفاده شود.

برنامه درسی متناسب با نیاز و تقاضای جامعه در مورد جغرافیا بهبود یابد.

استخدام و گزینش افرادی که صرفاً مدرک جغرافیا دارند؛ برای دبیری جغرافیا متوسطه.

ایجاد میزگردهای کلاسی و یا مدرسه‌ای برای دانش‌آموزان متوسطه انسانی برای علاقمندی و فرصت بحث برای ایجاد درک بیشتر دانش‌آموزان از تحولات سیاسی منطقه و موقعیت‌های جغرافیایی ایران عزیزمان

مدیریت مدرسه و سرگروه‌های آموزشی مشاهدات و نظارت‌های تخصصی برای اطمینان از فعالیت‌های جغرافیایی در کلاس درس داشته باشند.

آموزش‌های کاربردی در مورد سیستم‌های جغرافیایی و نرم‌افزارهای مرتبط سازماندهی شود. توزیع عادلانه مواد آموزشی برای درس جغرافیا مانند سایر دروس انجام گیرد.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول؛ نوشتن مقدمه، روش، یافته‌ها و نتیجه‌گیری را برعهده داشته است. نویسنده دوم هماهنگی با دبیران و گرفتن مصاحبه و بخشی از مقدمه را بر عهده داشته است.

تشکر و قدردانی

از دبیران محترم استان خراسان شمالی که در این پژوهش ما را یاری کردند؛ تشکر و قدردانی می‌کنیم.

تعارض منافع

این پژوهش با هیچ سازمان و اداره‌ای تضاد منافع ندارد.

منابع

Alijani, Behrooz (2023). The Program of Geography Education in Iran in the 21st Century. *Journal of Spatial Analysis of Environmental Hazards*, 10(1), 1-22. [In Persian].

Andrews, K. E., Tressler, K. D., & Mintzes, J. J. (2008). Assessing environmental understanding: An application of the concept mapping strategy. *Environmental Education Research*, 14(5), 519-536. doi.org/10.1080/13504620802278829

Biddulph, M., Lambert, D., and D. Balderstone. (2015). *Learning to Teach Geography in the Secondary School: A Companion to School Experience*. 3d ed. Learning to Teach Subjects in the Secondary School Series. London: Routledge. 504 page. doi.org/10.4324/9780429426780

Bardsley, D. K. (2017). Too much, too young? Teachers' opinions of risk education in secondary school geography. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 26(1), 36-53. doi.org/10.1080/10382046.2016.1217075

Choubin, Mehdi (2020). Investigating the Geography Curriculum in Iran. *Journal of Research in Social Studies Education*. 2(3), 2-15. [In Persian].

Dhaka, K. R. (2019). Teaching Geography in Secondary School: Teachers Perceptions and Experiences. *The Geographic Base*, 6, 37-48

Demirci, A., Kesler, T., & Kaya, H. (2010). Activity-based learning in secondary school geography lessons in turkey: A study from geography teachers' perspective. *World Applied Sciences Journal*, 11(1), 53-63.

Faraji, Zahra; Amiri, Aref (2022). Representation of non-professional teachers' teaching experiences in geography; a phenomenological study. *Journal of Research in Social Studies Education*. 4(3). 139-161. [In Persian].

Gall, Meredith; Borg, Walter; & Gall, Joyce. (2011); *Methods of Research in Education and Psychology*, translated by Ahmadreza Nasr, Hamidreza Ariezi, Mahmoud Abolghasemi, Khusro Baqeri, Mohammad Hossein Alamsaz, Mohammad Jafar Paksar, Ali Dalavar, Alireza Keyamnes, and Gholamreza Khoinzadeh, Volume Two, Tehran: Samt. [In Persian].

Geography Education Curriculum (2016). Tehran: Farhangian University. [In Persian].

Manouchehri, Suran (2017). Geography field activities and their impact on academic progress. *Journal of Geography Education Development*, 119, 21-29. [In Persian].

Homan, Heydar Ali. (2010). *Practical Guide to Qualitative Research*, Tehran: Samt. [In Persian].

Ma'afi, Mahmoud (2019). The Philosophy of Geography Education from the Perspective of Reason, Religion, and Higher Education Documents, 7(3), 10-21. [In Persian].

Ma'afi, Mahmoud (2020). Explaining Geography Education; Curriculum Pattern with Regard to Higher Education Documents (Part Four). *Growth in Geography Education*, 6, 4-6. [In Persian].

Niyazi, K. A. Y. A. (2018). Main challenges in front of the teachers to teach geography more effectively: A phenomenological research. *Review of International Geographical Education Online*, 8(2), 371-393. Retrieved from <http://www.rigeo.org/vol8no2/Number2Summer/RIGEO-V8-N2-10.pdf>

Piotrowska, I., Cichoń, M., Abramowicz, D., & Sypniewski, J. (2019). Challenges in geography education—a review of research problems. *Quaestiones geographicae*, 38(1), 71-84

Strauss, Anselm, Corbin, Juliet (1990); *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Procedures, and Techniques*, translated by Mohammad Biouk (2006). Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies [In Persian].

Sadeghi, Ali; Zamani, Ali, & Sahi-Mehraban, Reza (2020). Identifying and Ranking the Challenges of Geography Education in Farhangian University after the First Graduation. *Journal of Educational Studies and Schools*, 23, 210-229. [In Persian].

Sadeghi, Ali (2020). Geography Education, Concepts and Introductions to the Book "Geography Education, Global Foundations and Approaches". *Research in Social Studies Education*, 2(3), 42-54. [In Persian].

Shorcheh, Mahmoud (2023). *Geography Education and Learning*. Tehran: Samt. [In Persian].

Sharifi Najafabadi, Rasoul. (2022). Influential Institutions on Geography Education in Schools: Structures, Duties, and Functions. *Research in Social Studies Education*, 4(2), 41-65. [In Persian].

Soleimannejad, Mohammad; Faramarzi, Nazanin; Robotjazi, Reyhaneh; & Sadati-Far, Seyedeh Madineh (2022). Identification and ranking of effective teaching methods in geography education. *Journal of Research in Social Studies Education*. 4(4). 80-94. [In Persian].

Theoretical Foundations of Fundamental Transformation in the General Education System of the Islamic Republic of Iran (Approved in December 2011) "Supreme Council of the Cultural Revolution and the Supreme Council of Education". [In Persian].

Wehry, S., Monroe-Ossi, H., Cobb, S., & Fountain, C. (2012). Concept mapping strategies: Content, tools and assessment for human geography. *Journal of Geography*, 111(3), 83–92. doi.org/10.1080/00221341.2011.604094